

Fundusze Europejskie
dla Podkarpacia

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

BROSZURA INFORMACYJNA
dotycząca udzielania wsparcia w zakresie
rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych,
tj. tworzenia lub rozwijania gospodarstw agroturystycznych, zagród
edukacyjnych, gospodarstw opiekuńczych
w ramach Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność 2023-2029
Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „LIWOCZ”
Przedsięwzięcie nr 1.1 Rozwój gospodarczy w oparciu o lokalne zasoby,
z możliwością wykorzystania rozwiązań innowacyjnych

Opracowano na podstawie:

- Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania i wypłaty pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR (obowiązują od dnia 29 marca 2024 r.)
- Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (obowiązują od dnia 16 sierpnia 2023 r.)

Spis treści:

POZAROLNICZE FUNKCJE MAŁYCH GOSPODARSTW ROLNYCH.....	3
1. Tworzenie gospodarstw agroturystycznych – „Start GA”	3
Forma, wysokość oraz limity pomocy	3
Warunki podmiotowe	3
Warunki przedmiotowe.....	3
Wypłata pomocy	4
Zobowiązania w okresie związania celem	5
2. Rozwijanie gospodarstw agroturystycznych – „Rozwój GA”	6
Forma, wysokość oraz limity pomocy	6
Warunki podmiotowe	6
Warunki przedmiotowe.....	6
Wypłata pomocy	7
Zobowiązania w okresie związania celem	8
3. Tworzenie zagród edukacyjnych – „Start ZE”	9
Forma, wysokość oraz limity pomocy	9
Warunki podmiotowe	9
Warunki przedmiotowe.....	9
Wypłata pomocy	10
Zobowiązania w okresie związania celem	10
4. Tworzenie gospodarstw opiekuńczych – „Start GO”	12
Forma, wysokość oraz limity pomocy	12
Warunki podmiotowe	12
Warunki przedmiotowe.....	12
Wypłata pomocy	13
Zobowiązania w okresie związania celem	14
5. Informacje wspólne.....	15
Warunki wypłaty pomocy.....	15
Zaliczki oraz wyprzedzające finansowanie	16
Kwalifikowalność i racjonalność kosztów.....	17
Termin oceny wniosku o przyznanie pomocy	19

POZAROLNICZE FUNKCJE MAŁYCH GOSPODARSTW ROLNYCH

1. Tworzenie gospodarstw agroturystycznych – „Start GA”

Forma, wysokość oraz limity pomocy

- 1) Forma pomocy – płatność ryczałtowa
- 2) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 150 tys. zł.
- 3) Kwota pomocy w formie płatności ryczałtowej ustalana jest na podstawie projektu budżetu operacji.
- 4) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie niższej niż kwota minimalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie niższej niż 50 tys. zł.
- 5) Poziom dofinansowania do 85% kosztów kwalifikowalnych.

Warunki podmiotowe

Pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) wnioskodawca co najmniej od roku poprzedzającego dzień złożenia WOPP posiada miejsce wykonywania działalności w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze wiejskim objętym LSR
- 2) wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego;
- 3) wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność tego samego rodzaju w zakresach: start GA, start GO, start ZE, rozwój GA, rozwój GO lub rozwój ZE w ramach PS WPR;

Warunki przedmiotowe

- 1) Operacja została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji.
- 2) Realizacja operacji nastąpi w jednym etapie.
- 3) Realizacja nastąpi w terminie do 2 lat od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy, lecz nie później niż do dnia 30 czerwca 2029 r.
- 4) W przypadku gdy operacja jest inwestycją trwale związaną z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana:
 - na obszarze objętym LSR;
 - na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem.

5) W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych.

6) Pomocy nie przyznaje się na operacje obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, oraz operacje dotyczące świadczenia usług rolniczych.

7) Pomoc przyznaje się, jeżeli operacja

- dotyczy działalności zgodnej z celami LSR;

- jest uzasadniona ekonomicznie, co potwierdza przedłożony uproszczony biznesplan, który:

- a) jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji,

- b) zawiera co najmniej: wskazanie celu, w tym zakładanego ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług, planowany zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celu, w tym wskazanie zakresu rzeczowego i nakładów i finansowych, informacje dotyczące zasobów posiadanych przez wnioskodawcę niezbędnych ze względu na przedmiot operacji, którą zamierza realizować, w tym opis wyjściowej sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy oraz kwalifikacji lub doświadczenia, informacje dotyczące sposobu prowadzenia działalności, w szczególności informacje o sposobie wdrożenia WBN (system kategoryzacji Wiejskiej Bazy Noclegowej) w zakresach start GA i rozwój GA

- operacja jest inwestycją polegającą na dostosowaniu małego gospodarstwa rolnego do świadczenia usług polegających na wynajmowaniu pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczeniu innych usług związanych z pobytem turystów, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo przedsiębiorców /działalności niepodlegające wpisowi do CEiDG/ oraz art. 35 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich /wpis w ewidencji Wójta lub Burmistrza/;

- operacja nie obejmuje kosztów inwestycji w produkcję rolniczą lub przetwórczą;

- została przedłożona koncepcja wdrożenia systemu kategoryzacji WBN

(<https://pftw.pl/>)

W Polsce działania na rzecz poprawy jakości zakwaterowania w obiektach turystyki wiejskiej, w tym w obiektach agroturystycznych prowadzi Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, która zarządza systemem kategoryzacji Wiejskiej Bazy Noclegowej.

- wnioskodawca zakłada przystąpienie do lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich nie później niż w dniu złożenia WOP.

Wypłata pomocy

W przypadku nieuwzględnienia w oddzielnym systemie rachunkowości zdarzenia powodującego poniesienie kosztów albo gdy do jego identyfikacji nie wykorzystano odpowiedniego kodu rachunkowego w przypadku operacji finansowanych w formie płatności ryczałtowych kwotą pomocy przysługującą do wypłaty pomniejsza się o 10%.

Pomoc wypłaca się, jeżeli beneficjent

- realizuje uproszczony biznesplan;

- promuje świadczone przez siebie usługi/produkty oraz publikuje/aktualizuje ich zakres i asortyment.

- obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie, zostały zgłoszone do ewidencji innych obiektów hotelarskich zgodnie art. 39 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich;
- beneficjent realizuje koncepcję wdrożenia systemu kategoryzacji WBN, tym samym poddał obiekt ocenie kategoryzacji WBN oraz uzyskał zakładaną kategorię, certyfikat i tablicę rekomendacyjną, którą umieścił w widocznym miejscu;
- beneficjent udokumentował przystąpienie do lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich nie później niż w dniu złożenia WOP.

Zobowiązania w okresie związania celem

- 1) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się w szczególności do utrzymania zrealizowanej inwestycji co najmniej w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.
- 2) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia działalności, na którą została przyznana pomoc w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.
- 3) Beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:
 - prowadzenia ewidencji świadczonych usług;
 - bieżącego informowania o świadczonych usługach i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu;
 - informowania SW o realizacji biznesplanu, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem.
 - kontynuowania członkostwa w lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich;
 - poddania się inspekcjom kontrolnym prowadzonym przez Polską Federację Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”.
- 4) W przypadku ustalenia przez LGD rankingujących kryteriów wyboru o charakterze deklaratywnym oraz złożenia przez wnioskodawcę deklaracji realizacji czynności ocenianych tymi kryteriami, umowa o przyznaniu pomocy zawiera zobowiązanie do realizacji tych deklaracji przez beneficjenta. Zmiana umowy w tym zakresie jest możliwa tylko w przypadku gdy w wyniku ponownej oceny operacji po wprowadzeniu do niej zmian i ponownej ocenie kryteriami wyboru operacji, operacja ta nadal mieści się na liście operacji wybranych oraz w limicie dostępnych środków.

2. Rozwijanie gospodarstw agroturystycznych – „Rozwój GA”

Forma, wysokość oraz limity pomocy

- 1) Forma pomocy – zwrot części kosztów kwalifikowalnych
- 2) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 500 tys. zł.
- 3) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie niższej niż kwota minimalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie niższej niż 50 tys. zł.
- 4) Poziom dofinansowania do 85% kosztów kwalifikowanych.

Warunki podmiotowe

Pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) wnioskodawca co najmniej od roku poprzedzającego dzień złożenia WOPP posiada miejsce wykonywania działalności w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze wiejskim objętym LSR
- 2) wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego;
- 3) wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na operację odpowiednio na rozwój GA, rozwój GO lub rozwój ZE w ramach PS WPR.;
- 4) upłynęło co najmniej 2 lata od dnia wypłaty pomocy na operację odpowiednio na start GA, start ZE albo start GO w ramach PS WPR.
- 5) wnioskodawca wykaże, że w okresie 3 lat poprzedzających dzień złożenia WOPP wykonywał łącznie co najmniej przez 365 dni działalność, o której mowa art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo przedsiębiorców, potwierdzoną wpisem do gminnej ewidencji innych obiektów hotelarskich zgodnie z art. 39 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich.

Warunki przedmiotowe

- 1) Operacja została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji.
- 2) Realizacja operacji nastąpi w maksymalnie 2 etapach.
- 3) Realizacja nastąpi w terminie do 2 lat od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy, lecz nie później niż do dnia: 30 czerwca 2029 r.
- 4) W przypadku gdy operacja jest inwestycją trwale związaną z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana:
 - na obszarze objętym LSR;
 - na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem

5) W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych.

6) Pomocy nie przyznaje się na operacje obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, oraz operacje dotyczące świadczenia usług rolniczych.

7) Pomoc przyznaje się, jeżeli operacja

- dotyczy działalności zgodnej z celami LSR;

- jest uzasadniona ekonomicznie, co potwierdza przedłożony uproszczony biznesplan, który:

a) jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji,

b) zawiera co najmniej: wskazanie celu, w tym zakładanego ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług, planowany zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celu, w tym wskazanie zakresu rzeczowego i nakładów i finansowych, informacje dotyczące zasobów posiadanych przez wnioskodawcę niezbędnych ze względu na przedmiot operacji, którą zamierza realizować, w tym opis wyjściowej sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy oraz kwalifikacji lub doświadczenia, informacje dotyczące sposobu prowadzenia działalności, w szczególności informacje o sposobie wdrożenia WBN (system kategoryzacji Wiejskiej Bazy Noclegowej) w zakresach start GA i rozwój GA,

- operacja jest inwestycją polegającą na dostosowaniu małego gospodarstwa rolnego do rozszerzonej oferty innych usług związanych z pobytem turystów, świadczonych przez rolnika w małym gospodarstwie rolnym, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo przedsiębiorców oraz art. 35 ust. 3 ustawy o usługach hotelarskich, lub modernizacji tego gospodarstwa agroturystycznego w celu podniesienia standardu lub poszerzenia świadczonych w nim usług związanych z pobytem turystów;

- operacja nie obejmuje kosztów inwestycji w produkcję rolniczą lub przetwórczą;

- wnioskodawca deklaruje przystąpienie do lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich nie później niż w dniu złożenia WOP;

- operacja zakłada realizację koncepcji wdrożenia systemu kategoryzacji WBN, poprzez podwyższenie lub poszerzenie zakresu jakości świadczonych usług związanych z pobytem turystów.

(<https://pftw.pl/>)

W Polsce działania na rzecz poprawy jakości zakwaterowania w obiektach turystyki wiejskiej, w tym w obiektach agroturystycznych prowadzi Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”, która zarządza systemem kategoryzacji Wiejskiej Bazy Noclegowej.

Wypłata pomocy

1. Pomoc wypłaca się, jeżeli beneficjent:

- realizuje uproszczony biznesplan;

- promuje świadczone przez siebie usługi/produkty oraz publikuje/aktualizuje ich zakres i asortyment;

- realizuje koncepcję wdrożenia systemu kategoryzacji WBN, tj. poddał obiekt ocenie kategoryzacji WBN oraz uzyskał zakładaną kategorię, certyfikat i tablicę rekomendacyjną, którą umieścił w widocznym miejscu;

- udokumentował przystąpienie do lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich.

Zobowiązania w okresie związania celem

- 1) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się w szczególności do utrzymania zrealizowanej inwestycji co najmniej w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.
- 2) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia działalności, na którą została przyznana pomoc w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.
- 3) Beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:
 - prowadzenia ewidencji świadczonych usług;
 - bieżącego informowania o świadczonych usługach i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu;
 - informowania SW o realizacji biznesplanu, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem.
 - kontynuowania członkostwa w lokalnej, regionalnej lub ogólnopolskiej organizacji zrzeszającej kwaterodawców wiejskich;
 - poddania się inspekcjom kontrolnym prowadzonym przez PFTW „GG”.
- 4) W przypadku ustalenia przez LGD rankingujących kryteriów wyboru o charakterze deklaracyjnym oraz złożenia przez wnioskodawcę deklaracji realizacji czynności ocenianych tymi kryteriami, umowa o przyznaniu pomocy zawiera zobowiązanie do realizacji tych deklaracji przez beneficjenta. Zmiana umowy w tym zakresie jest możliwa tylko w przypadku gdy w wyniku ponownej oceny operacji po wprowadzeniu do niej zmian i ponownej ocenie kryteriami wyboru operacji, operacja ta nadal mieści się na liście operacji wybranych oraz w limicie dostępnych środków.

3. Tworzenie zagród edukacyjnych – „Start ZE”

Forma, wysokość oraz limity pomocy

- 1) Forma pomocy – płatność ryczałtowa
- 2) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 150 tys. zł.
- 3) Kwota pomocy w formie płatności ryczałtowej ustalana jest na podstawie projektu budżetu operacji.
- 4) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie niższej niż kwota minimalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie niższej niż 50 tys. zł.
- 5) Poziom dofinansowania do 85% kosztów kwalifikowanych.

Warunki podmiotowe

Pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) Wnioskodawca co najmniej od roku poprzedzającego dzień złożenia WOPP posiada miejsce wykonywania działalności w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze wiejskim objętym LSR.
- 2) Wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego.
- 3) Wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność tego samego rodzaju w zakresach: start GA, start GO, start ZE, rozwój GA, rozwój GO lub rozwój ZE w ramach PS WPR.

Warunki przedmiotowe

- 1) Operacja została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji.
- 2) Realizacja operacji nastąpi w jednym etapie.
- 3) Realizacja nastąpi w terminie do 2 lat od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy, lecz nie później niż do dnia: 30 czerwca 2029 r.
- 4) W przypadku gdy operacja jest inwestycją trwale związaną z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana:
 - na obszarze objętym LSR;
 - na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem
- 5) W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych.

6) Pomocy nie przyznaje się na operacje obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, oraz operacje dotyczące świadczenia usług rolniczych.

7) Pomoc przyznaje się, jeżeli operacja

- dotyczy działalności zgodnej z celami LSR;

- jest uzasadniona ekonomicznie, co potwierdza przedłożony uproszczony biznesplan, który:

a) jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji,

b) zawiera co najmniej: wskazanie celu, w tym zakładanego ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług, planowany zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celu, w tym wskazanie zakresu rzeczowego i nakładów i finansowych, informacje dotyczące zasobów posiadanych przez wnioskodawcę niezbędnych ze względu na przedmiot operacji, którą zamierza realizować, w tym opis wyjściowej sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy oraz kwalifikacji lub doświadczenia, informacje dotyczące sposobu prowadzenia działalności, w szczególności informacje o sposobie realizacji w zagrodzie edukacyjnej celów edukacyjnych, o których mowa w standardach Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych, w zakresach start ZE i rozwój ZE,

- operacja jest inwestycją polegającą na dostosowaniu małego gospodarstwa rolnego do świadczenia usług edukacyjnych zgodnie ze standardami OSZE;

- operacja zakłada realizację przynajmniej dwóch celów edukacyjnych, o których mowa w standardach OSZE;

- operacja nie obejmuje kosztów inwestycji w produkcję rolniczą lub przetwórczą;

- operacja uzyskała pozytywną rekomendację właściwego terytorialnie przedstawiciela ODR – wojewódzkiego koordynatora OSZE pod kątem spójności ze standardami OSZE;

- wnioskodawca przewiduje przystąpienie do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych prowadzonej przez CDR O/Kraków nie później niż w dniu złożenia WOP.

Wypłata pomocy

W przypadku nieuwzględnienia w oddzielnym systemie rachunkowości zdarzenia powodującego poniesienie kosztów albo gdy do jego identyfikacji nie wykorzystano odpowiedniego kodu rachunkowego w przypadku operacji finansowanych w formie płatności ryczałtowych kwotą pomocy przysługującą do wypłaty pomniejsza się o 10%.

1. Pomoc wypłaca się, jeżeli beneficjent

- realizuje uproszczony biznesplan;

- promuje świadczone przez siebie usługi/produkty oraz publikuje/aktualizuje ich zakres i asortyment.

- dokonał zgłoszenia do CEIDG;

- udokumentował przystąpienie do Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych prowadzonej przez CDR O/Kraków nie później niż w dniu złożenia WOP.

Zobowiązania w okresie związania celem

1) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się w szczególności do utrzymania zrealizowanej inwestycji co najmniej w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.

2) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia działalności, na którą została przyznana pomoc w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.

3) Beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:

- prowadzenia ewidencji świadczonych usług;
- bieżącego informowania o świadczonych usługach i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu;
- informowania SW o realizacji biznesplanu, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem;
- realizacji wybranych celów edukacyjnych, o których mowa w standardach OSZE;
- kontynuowania członkostwa w Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych.

4) W przypadku ustalenia przez LGD rankingujących kryteriów wyboru o charakterze deklaratywnym oraz złożenia przez wnioskodawcę deklaracji realizacji czynności ocenianych tymi kryteriami, umowa o przyznaniu pomocy zawiera zobowiązanie do realizacji tych deklaracji przez beneficjenta. Zmiana umowy w tym zakresie jest możliwa tylko w przypadku gdy w wyniku ponownej oceny operacji po wprowadzeniu do niej zmian i ponownej ocenie kryteriami wyboru operacji, operacja ta nadal mieści się na liście operacji wybranych oraz w limicie dostępnych środków.

4. Tworzenie gospodarstw opiekuńczych – „Start GO”

Forma, wysokość oraz limity pomocy

- 1) Forma pomocy – płatność ryczałtowa
- 2) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 150 tys. zł.
- 3) Kwota pomocy w formie płatności ryczałtowej ustalana jest na podstawie projektu budżetu operacji.
- 4) Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie niższej niż kwota minimalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie niższej niż 50 tys. zł.
- 5) Poziom dofinansowania do 85% kosztów kwalifikowanych.

Warunki podmiotowe

Pomoc przyznaje się, jeżeli:

- 1) wnioskodawca co najmniej od roku poprzedzającego dzień złożenia WOPP posiada miejsce wykonywania działalności w ramach pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych na obszarze wiejskim objętym LSR
- 2) wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego;
- 3) wnioskodawcy nie została dotychczas przyznana pomoc na działalność tego samego rodzaju w zakresach: start GA, start GO, start ZE, rozwój GA, rozwój GO lub rozwój ZE w ramach PS WPR.;

Warunki przedmiotowe

- 1) Operacja została wybrana do finansowania ze środków danej LSR, a tym samym uzyskała pozytywny wynik wyboru operacji.
- 2) Realizacja operacji nastąpi w jednym etapie.
- 3) Realizacja nastąpi w terminie do 2 lat od dnia zawarcia umowy o przyznaniu pomocy, lecz nie później niż do dnia 30 czerwca 2029 r.
- 4) W przypadku gdy operacja jest inwestycją trwale związaną z nieruchomością, pomoc przyznaje się, jeżeli jest realizowana:
 - na obszarze objętym LSR;
 - na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub do której wnioskodawca posiada tytuł prawny do dysponowania na cele określone we wniosku o przyznanie pomocy przez okres ubiegania się o przyznanie pomocy na operację, okres realizacji operacji oraz okres związania celem.
- 5) W przypadku operacji, która obejmuje koszty zakupu i instalacji odnawialnych źródeł energii, pomoc przyznaje się, jeżeli suma planowanych do poniesienia kosztów dotyczących odnawialnych źródeł energii nie przekracza połowy wszystkich kosztów kwalifikowalnych.

6) Pomocy nie przyznaje się na operacje obejmujące budowę lub modernizację dróg w rozumieniu art. 4 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, targowisk, sieci wodno-kanalizacyjnych, przydomowych oczyszczalni ścieków, oraz operacje dotyczące świadczenia usług rolniczych.

7) Pomoc przyznaje się, jeżeli operacja:

- dotyczy działalności zgodnej z celami LSR;

- jest uzasadniona ekonomicznie, co potwierdza przedłożony uproszczony biznesplan, który:

a) jest racjonalny i uzasadniony zakresem operacji,

b) zawiera co najmniej: wskazanie celu, w tym zakładanego ilościowego lub wartościowego poziomu sprzedaży produktów lub usług, planowany zakres działań niezbędnych do osiągnięcia celu, w tym wskazanie zakresu rzeczowego i nakładów i finansowych, informacje dotyczące zasobów posiadanych przez wnioskodawcę niezbędnych ze względu na przedmiot operacji, którą zamierza realizować, w tym opis wyjściowej sytuacji ekonomicznej wnioskodawcy oraz kwalifikacji lub doświadczenia, informacje o przyjętym w gospodarstwie opiekuńczym programie agroteracji w zakresach start GO i rozwój GO,

- operacja jest inwestycją polegającą na dostosowaniu małego gospodarstwa rolnego do świadczenia obowiązkowych usług opiekuńczych w oparciu o zasoby tradycyjnego gospodarstwa rolnego dla maksymalnie 8 uczestników/podopiecznych przez przeciętnie 22 dni w miesiącu średniorocznie oraz zapewnienie co najmniej następujących oddzielnych pomieszczeń:

a) do wspólnego spędzania czasu – ze stołem mieszczącym wszystkich uczestników,

b) wyposażonego w co najmniej jedno łóżko,

c) do czynności higienicznych wyposażonego w kabinę natryskową, umywalkę, miskę ustępową oraz pralkę (miska ustępowa i kabina natryskowa nie muszą znajdować się w tym samym pomieszczeniu; pomieszczenie, w którym znajduje się miska ustępowa, musi być wyposażone w umywalkę),

d) kuchennego z wyposażeniem niezbędnym do serwowania napojów i posiłków, w takim zakresie, w jakim będzie przewidywał to program agroteracji danej placówki,

e) pełniącego funkcję zaplecza niezbędnego do prowadzenia poszczególnych form agroteracji;

- został przedłożony program agroteracji;

- operacja jest inwestycją;

- operacja nie obejmuje kosztów inwestycji w produkcję rolniczą lub przetwórczą.

Wypłata pomocy

W przypadku nieuwzględnienia w oddzielnym systemie rachunkowości zdarzenia powodującego poniesienie kosztów albo gdy do jego identyfikacji nie wykorzystano odpowiedniego kodu rachunkowego w przypadku operacji finansowanych w formie płatności ryczałtowych kwotę pomocy przysługującą do wypłaty pomniejsza się o 10%.

Pomoc wypłaca się, jeżeli beneficjent:

- realizuje uproszczony biznesplan;

- promuje świadczone przez siebie usługi/produkty oraz publikuje/aktualizuje ich zakres i asortyment;

- dokonał zgłoszenia do CEIDG;

- gospodarstwo w wyniku realizacji operacji spełnia minimalne wymagania, o których mowa w rozdziale IV.3.2. ust. 6 wytycznych na podstawie których sporządzono niniejsza broszurę.

Zobowiązania w okresie związania celem

1) W okresie związania celem beneficjent zobowiązuje się w szczególności do utrzymania zrealizowanej inwestycji co najmniej w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy oraz prowadzenia działalności, na którą została przyznana pomoc w okresie 5 lat od dnia wypłaty pomocy.

3) Beneficjent w okresie związania celem zobowiązuje się do:

- prowadzenia ewidencji świadczonych usług;
- bieżącego informowania o świadczonych usługach i ich zakresie lub asortymencie poprzez ogólnodostępne środki przekazu;
- informowania SW o realizacji biznesplanu, w ramach operacji, na którą została udzielona pomoc na 3 miesiące przed upływem ostatniego roku okresu związania celem;
- kontynuacji realizacji programu agroturystyki.

4) W przypadku ustalenia przez LGD rankingujących kryteriów wyboru o charakterze deklaratywnym oraz złożenia przez wnioskodawcę deklaracji realizacji czynności ocenianych tymi kryteriami, umowa o przyznaniu pomocy zawiera zobowiązanie do realizacji tych deklaracji przez beneficjenta. Zmiana umowy w tym zakresie jest możliwa tylko w przypadku gdy w wyniku ponownej oceny operacji po wprowadzeniu do niej zmian i ponownej ocenie kryteriami wyboru operacji, operacja ta nadal mieści się na liście operacji wybranych oraz w limicie dostępnych środków.

5. Informacje wspólne

Pomoc przyznaje się jeżeli wnioskodawca jest rolnikiem albo małżonkiem rolnika albo domownikiem z małego gospodarstwa rolnego

Małe gospodarstwo rolne – gospodarstwo, którego powierzchnia gruntów rolnych jest mniejsza niż 11,42 ha (wyrażona ha fizycznych).

Rolnik – rolnik w rozumieniu art. 3 pkt 1 rozporządzenia 2021/2115, tj. osoba fizyczna lub prawna bądź grupa osób fizycznych lub prawnych, bez względu na status prawny takiej grupy i jej członków w świetle prawa krajowego, których gospodarstwo jest położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz które prowadzą działalność rolniczą umożliwiającą przyczynianie się do dostarczania dóbr prywatnych i publicznych poprzez co najmniej jedno z poniższych działań:

- a) wytwarzanie produktów rolnych obejmujące działania takie jak chów zwierząt lub uprawa, w tym w drodze użytkowania torfowisk - przy czym produkty rolne oznaczają produkty wymienione w załączniku I do Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, z wyjątkiem produktów rybołówstwa - a także bawełnę i zagajniki o krótkiej rotacji;
- b) utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy, bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza użycie zwykłych metod rolniczych i zwykłego sprzętu rolniczego.

Warunki wypłaty pomocy

1. Środki finansowe z tytułu pomocy są wypłacane, jeżeli beneficjent spełnił warunki wypłaty określone w umowie o przyznaniu pomocy, w szczególności:

- 1) zrealizował operację/etap operacji zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, regulaminem naboru wniosków i umową o przyznaniu pomocy;
- 2) złożył wniosek o płatność wraz z dokumentami potwierdzającymi realizację etapu lub operacji w terminie wynikającym z umowy o przyznaniu pomocy;
- 3) udokumentował zrealizowanie operacji lub etapu operacji, w tym:
 - a) w przypadku gdy pomoc wypłacana jest jako refundacja – poniósł koszty kwalifikowalne i je opłacił zgodnie z umową o przyznaniu pomocy i przepisami powszechnie obowiązującymi, w formie rozliczenia bezgotówkowego (wytyczne szczegółowe mogą określić przypadki, w których dopuszczalne jest ponoszenie kosztów w formie gotówkowej),
 - b) w przypadku operacji finansowanej w formie kosztów jednostkowych lub w przypadku płatności ryczałtowej – wykonał zakres rzeczowy operacji;
- 4) realizuje inwestycję lub operację zgodnie z kryteriami, za które zostały przyznane punkty, albo spełnił warunki lub zrealizował działania, z tytułu których przyznano punkty;
- 5) nie finansował realizowanych inwestycji, operacji lub kosztów kwalifikowanych operacji z udziałem innych środków publicznych, jeśli dotyczy;

6) prowadził oddzielny system rachunkowości lub korzystał z odpowiedniego kodu rachunkowego dla wszystkich transakcji związanych z realizacją operacji w ramach prowadzonych ksiąg rachunkowych, a gdy nie był zobowiązany do prowadzenia ksiąg rachunkowych – prowadził zestawienie faktur lub równoważnych dokumentów księgowych;

7) poniósł koszty kwalifikowalne operacji zgodnie z ustawą PZP, gdy ma to zastosowanie;

8) zrealizował lub realizuje zobowiązania określone w umowie o przyznaniu pomocy.

ARiMR oraz SW **rozpatrują wniosek o płatność w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące** od dnia jego złożenia. Wypłata pomocy następuje niezwłocznie po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o płatność.

Zaliczki oraz wyprzedzające finansowanie

Zaliczka

1. Beneficjentom może być wypłacona zaliczka w wysokości nieprzekraczającej **50% kwoty przyznanej pomocy**.
2. Zaliczka jest wypłacana, jeżeli beneficjent wnioskował o jej wypłatę we wniosku o przyznanie pomocy.
3. Zaliczka jest wypłacana beneficjentowi jednorazowo lub w transzach, w terminie, wysokości i w sposób określony w umowie o przyznaniu pomocy.
4. Rozliczenie zaliczki polega na pomniejszeniu kwoty przysługującej do wypłaty na podstawie wniosku lub wniosków o płatność o kwotę przekazanych środków albo na zwrocie zaliczki przez beneficjenta, w terminach, w sposób i na warunkach określonych w umowie o przyznaniu pomocy.
5. Wypłata kolejnych transz zaliczki nastąpi po rozliczeniu transz wcześniejszych.

Wyprzedzające Finansowanie

1. Wysokość wyprzedzającego finansowania nie może przekraczać **44% kwoty przyznanej pomocy**. Pozostałe warunki jak przy zaliczce.

Wyprzedzające finansowanie jest wypłacane, jeżeli beneficjent wnioskował o jego wypłatę we wniosku o przyznanie pomocy.

2. Wyprzedzające finansowanie jest przekazywane beneficjentowi jednorazowo albo w transzach, w terminie i wysokości określonych w umowie o przyznaniu pomocy.
3. Termin oraz kwota wypłacanego wyprzedzającego finansowania będzie zależna od liczby etapów realizacji operacji oraz wysokości pomocy w ramach poszczególnych etapów.
4. W przypadku operacji jednoetapowych wypłata będzie mogła nastąpić po zawarciu umowy o przyznaniu pomocy, natomiast jej rozliczenie nastąpi wraz z wnioskiem o płatność.
5. W przypadku operacji wieloetapowych, wypłata pierwszej transzy wyprzedzającego finansowania nastąpi po zawarciu umowy o przyznaniu pomocy i zostanie rozliczona w pierwszym wniosku o płatność pośrednią. Wypłata kolejnych transz nastąpi po rozliczeniu transz wcześniejszych.

6. Rozliczenie przekazanego wyprzedzającego finansowania polega na pomniejszeniu kwoty pomocy przysługującej do wypłaty na podstawie wniosku o płatność lub wniosków o płatność o kwotę przekazanego wyprzedzającego finansowania.

7. Jeżeli kwota przekazanego wyprzedzającego finansowania jest wyższa niż kwota pomocy przysługująca do wypłaty na podstawie wniosku o płatność lub wniosków o płatność, rozliczenie wyprzedzającego finansowania polega na zwrocie przez beneficjenta nadpłaconego wyprzedzającego finansowania na rachunek bankowy wskazany przez ARiMR albo SW.

Kwalifikowalność i racjonalność kosztów

Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się w szczególności koszty:

- 1) transportu do miejsca realizacji operacji materiałów służących realizacji operacji oraz maszyn i urządzeń objętych operacją, a także koszty montażu;
- 2) rozbiórki i utylizacji materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki pod warunkiem, że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji.

Do kosztów ogólnych zalicza się w szczególności koszty:

- 1) przygotowania dokumentacji technicznej operacji, w tym:
 - a) kosztorysów inwestorskich,
 - b) projektów budowlanych,
 - c) wypisów i wyrysów z ewidencji gruntów i budynków,
 - d) projektu OZE (odnawialne źródła energii) i termomodernizacji,
 - e) audytu energetycznego;
- 2) sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego;
- 3) związane z kierowaniem robotami budowlanymi.

- W przypadku gdy pomoc dotyczy zakupu nowych pojazdów, nowym pojazdem, zgodnie z przepisami prawa o ruchu drogowym, jest pojazd fabrycznie nowy, który nie był zarejestrowany.
- Nie są wspierane operacje/inwestycje, które zostały fizycznie ukończone lub w pełni zrealizowane przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy, o ile wytyczne szczegółowe nie stanowią inaczej.
- Nie są wspierane operacje/inwestycje, które mają charakter odtworzeniowy.

Koszty niekwalifikowalne

Za inwestycje niekwalifikujące się do przyznania pomocy uznaje się w szczególności:

- 1) koszty poniesione przed dniem, w którym został złożony wniosek o przyznanie pomocy, a w przypadku kosztów ogólnych – przed dniem 1 stycznia 2023 r.;
- 2) koszty ogólne koszty ogólne związane z operacją w części przekraczającej 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych;
- 3) koszty remontu budynków lub budowli, jeśli nie jest on połączony z ich modernizacją;
- 4) koszty zakupu nieruchomości
- 5) koszty zakładania sadów i plantacji wieloletnich oraz wymiany w nich nasadzeń;

6) koszty leasingu zwrotnego oraz dodatkowe koszty związane z umową leasingu, takie jak marża finansującego i ubezpieczenie;

7) podatek od wartości dodanej (VAT):

a) w przypadku wnioskodawcy będącego rolnikiem w rozumieniu art. 3 pkt 1 rozporządzenia 2021/2115 uznaje się, że VAT jest kosztem niekwalifikowalnym,

b) w przypadku wnioskodawcy będącego osobą fizyczną, osobą prawną (w tym również jednostką sektora finansów publicznych) lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej niebędącego rolnikiem – VAT jest kosztem niekwalifikowalnym, z wyjątkiem przypadków gdy nie podlega on odzyskaniu na podstawie krajowych przepisów o podatku VAT;

8) koszty zakupu używanych maszyn, urządzeń, wyposażenia, w tym również ich instalacji, z wyłączeniem eksponatów w I.13.1 w ramach operacji dotyczących dziedzictwa kulturowego;

9) koszty zakupu zwierząt, nasion i ich siewu oraz roślin jednorocznych i ich sadzenia;

10) koszty zakupu samochodów osobowych;

11) koszty rozbudowy infrastruktury sieci 5G i sieci światłowodowej;

12) koszty inwestycji w nawodnienia w gospodarstwie rolnym oraz związane z tym koszty budowy ujęć wody;

13) koszty zakupu kotłów do spalania słomy;

14) koszty inwestycji mających na celu dostosowanie do norm lub wymogów unijnych, z wyjątkiem inwestycji wspieranych na zasadach określonych w art. 73 ust. 5 rozporządzenia 2021/2115; (*W przypadku gdy z prawa Unii wynika konieczność nałożenia na rolników nowych wymogów, wsparcie na inwestycje mające na celu spełnienie tych wymogów może być przyznawane przez okres nie dłuższy niż 24 miesiące, licząc od dnia, w którym stają się one obowiązkowe dla danego gospodarstwa.*)

15) koszty sporządzenia wniosku o przyznanie pomocy i wniosku o płatność.

2. Podatek VAT może być kwalifikowalny, gdy brak jest prawnej możliwości odzyskania podatku VAT zgodnie z przepisami prawa krajowego. Oznacza to, iż zapłacony podatek VAT może być uznany za koszt kwalifikowalny wyłącznie wówczas, gdy beneficjentowi zgodnie z obowiązującym prawodawstwem krajowym nie przysługuje prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego lub do ubiegania się o zwrot podatku VAT. Posiadanie wyżej wymienionego prawa (potencjalnej prawnej możliwości) wyklucza uznanie wydatku za kwalifikowalny, nawet jeśli faktycznie zwrot nie nastąpił, np. ze względu na niepodjęcie przez podmiot czynności zmierzających do realizacji tego prawa.

3. Sprawdzenie statusu podatnika VAT powinno być przeprowadzone podczas weryfikacji wniosku o płatność w oparciu o udostępnioną przez Ministerstwo Finansów bazę podatników VAT. Obowiązek dostarczenia interpretacji indywidualnej dotyczy tylko podmiotów, które będą występować w ww. bazie, a do kosztów kwalifikowalnych operacji włączyły podatek VAT. Ww. interpretacja wiąże się z uzyskaniem informacji, czy podmiot ma możliwość odliczenia podatku VAT w związku z działalnością, na którą otrzyma wsparcie.

Racjonalność kosztów

1. Pomoc przyznaje się na operację uzasadnioną pod względem racjonalności jej kosztów kwalifikowalnych/inwestycji zaplanowanych do zrealizowania. Operacja musi być możliwa do

wykonania, uzasadniona oraz dostosowana z punktu widzenia celu, zakresu i zakładanych jej rezultatów. Ocenę racjonalności należy przeprowadzić adekwatnie do rodzaju/specyfiki interwencji, a jej zakres powinien obejmować wszystkie bądź wybrane z poniższych aspektów:

- 1) uzasadnienie ekonomiczne kosztów/inwestycji, czyli ocenę, w jaki sposób zakres rzeczowy wskazany we wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność przyczyni się do osiągnięcia celu operacji lub wzrostu efektywności ekonomicznej przedsiębiorstwa/gospodarstwa rolnego wnioskodawcy (wzrost przychodów, usprawnienie procesów produkcji, ograniczenie kosztów);
- 2) racjonalność technologiczną – sprawdzenie, czy wspierane inwestycje w szczególności:
 - a) nie mają charakteru inwestycji odtworzeniowej,
 - b) są uzasadnione ze względu na komplementarność technologiczną,
 - c) są uzasadnione ze względu na profil produkcji,
 - d) są uzasadnione ze względu na skalę produkcji, wykazują możliwość zbytu produkcji w przypadku wzrostu mocy produkcyjnych;
- 3) racjonalność kosztową – sprawdzenie czy planowane koszty/szacunkowe koszty planowanych inwestycji objęte zakresem rzeczowym operacji są rynkowe lub czy zostały oszacowane na podstawie cen rynkowych.

2. Ocena racjonalności przeprowadzana jest na etapie oceny merytorycznej wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność w zależności od interwencji, a także każdorazowo w przypadku zmian mających wpływ na zakres rzeczowo- finansowy operacji.

3. Weryfikacja racjonalności kosztów/inwestycji jest dokonywana poprzez porównanie cen zawartych we wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność z cenami określonymi m.in.:

- 1) w stosowanych powszechnie aktualnych publikacjach w przedmiotowym zakresie;
- 2) w aktualnych cennikach branżowych, katalogach;
- 3) w cennikach, ofertach zamieszczonych na stronie internetowej potencjalnego wykonawcy;
- 4) w drodze telefonicznego rozpoznania ceny kosztu zadania u producentów urządzeń/wykonawców danego typu zadań;
- 5) w innych wnioskach o przyznanie pomocy lub wnioskach o płatność złożonych w podobnym czasie i o porównywalnym zakresie rzeczowym.

4. W przypadku gdy inwestycja jest unikatowa lub skomplikowana czy też jej ocena jest utrudniona ze względu na wysokie zawansowanie technologiczne przedmiotu operacji lub specyfikę operacji, dokonuje się oceny w ramach eksperckiej oceny racjonalności kosztów, tj. grupy ekspertów z różnych branż (np. budowlanej, dotyczącej zakupu wyposażenia, sprzętu rolniczego), w składzie umożliwiającym ocenę wniosków o przyznanie pomocy lub wniosków o płatność.

Termin oceny wniosku o przyznanie pomocy

1. LGD ocenia wnioski o przyznanie pomocy w terminie 60 dni od zakończenia naboru.
2. SW rozpatruje wniosek o przyznanie pomocy w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od udostępnienia przez LGD dokumentów potwierdzających dokonanie wyboru operacji.